

Kódex a jövőnek

Az új büntetés-végrehajtási törvény főbb koncepcionális kérdései

A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet (Bv. tvr.) hatálybalépésekor, az akkori társadalmi viszonyok között, korszerű és előremutató jellegű jogszabály volt. A büntetéseket és az intézkedéseket első alkalommal szabályozták törvényi szintű, kódex jellegű jogszabályban. A Bv. tvr. megfelelt az emberi szabadságjogokat deklaráló nemzetközi egyezmények előírásainak, valamint a fogvatartásra vonatkozó nemzetközi irányelveknek és ajánlásoknak is, ezáltal nemzetközileg is elfogadottá vált. A Bv. tvr. időközben több módosításon ment keresztül. A legjelentősebb, úgynevezett „novelláris módosítását” az 1993. évi XXXII. törvény jelentette, amely a büntetés-végrehajtási jog terén érvényesítette a jogállamiság követelményeit, valamint a fogvatartás tekintetében tovább közelítette azt a fejlett európai jogrendszerekhez.

A szabályozás indokai

A Bv. tvr. a jelzett módosításokkal együtt, két évtizeden keresztül megfelelő jogszabályi alapokat teremtett a büntetések és az intézkedések végrehajtásához, biztosítva ezáltal a büntetés-végrehajtási jog, valamint a büntetés-végrehajtás rendszerének és gyakorlatának folyamatos fejlődését is. Ennek köszönhetően büntetés-végrehajtási jogunk jelenleg is kiállja a nemzetközi megmérettetés próbáját.

Mindezen pozitívumok figyelembevételével is *időszerűvé és szükségszerűvé vált* azonban a Bv. tvr. helyett egy *teljesen új büntetés-végrehajtási törvény kodifikálása*.

Azon formai okokat figyelembe véve, hogy a törvényerejű rendelet, mint jogszabály, elavultnak tekinthető, valamint a Bv. tvr. szerkezetileg is elavult, alapvetően *tartalmi és minőségi változások igénye teszi szükségessé az új törvény megalkotását*. Egyes büntetések és intézkedések végrehajtását illetően, a további minőségi változások előfeltételeként, ugyanis korszerűbb jogszabályok szükségesek. Emellett néhány büntetés és intézkedés végrehajtásának hatékonyságát a jogszabályok fejlesztésével, a fellelhető ellentmondások megszüntetésével is elő kell segíteni. A jogállamiság követelményeinek is eleget kell tenni, azáltal, hogy a törvényi szabályozást igénylő, de jelenleg alacsonyabb szinten

szabályozott rendelkezéseket törvényi szintre kell emelni.

Az említett körülményekre tekintettel, még az Európai Unióhoz való csatlakozásunk előtt indokolt lenne megalkotni a jogállamisági, valamint az uniós követelményeknek is minden tekintetben megfelelő, korszerű büntetés-végrehajtási kódexet. Különös figyelemmel arra is, hogy az Európai Parlament az Európai Unión belüli fogvatartási körülményekről szóló Határozatában kifejezi elégedetlenségét a tagállamok büntetés-végrehajtását illetően és határozott reformokat követel.

Az új Bv. törvény kodifikációjának során megfelelően építeni kell a hatályos Bv. tvr-re, megtartva annak azokat a rendelkezéseit, amelyek továbbra is időtállóak. Egyes büntetések és intézkedések – különösen a szabadságvesztés – végrehajtásának tekintetében koncepcionális változtatásokat, más büntetések és intézkedések végrehajtását szabályozó rendelkezésekben pedig kisebb módosításokat szükséges megtenni. E kodifikálási módszerrel ki lehet munkálni egy olyan új törvényt, amely megtartva a hatálytalanítandó jogszabály pozitívumait, megfelelően biztosítja a büntetések és intézkedések végrehajtásának folyamatos fejlődését.

Az új Bv. törvény szerkezetileg *hat részből állna*: I. alapvető szabályok, II. az egyes büntetések és intézkedések végrehajtása, III. a személyes szabadság elvonásával járó büntetőeljárás kényszerintézkedések végrehajtása, IV. az utógondozás, V. a bíróság büntetés-végrehajtási feladatai, VI. a büntetések és intézkedések végrehajtásának ügyészi törvényességi felügyelete és társadalmi ellenőrzése.

A Bv. törvény megalkotásának előkészítésével egyidőben folyik az új Btk. kodifikációja is. Az teljesen nyilvánvaló, hogy

először az új Btk-nak kell hatályba lépnie. Célszerűtlen lenne azonban, ha a Bv. törvény kodifikációjának előkészítése csak az új Btk. hatálybalépése után kezdődne. A Bv. törvény előkészítése során figyelemmel kell lenni a készülő új Btk-ra. Ezáltal megoldható, hogy mindkét törvény közel egyidőben lépjen hatályba.

Alapvető szabályok

Az új Bv. törvény hatálya a Btk.-ban meghatározott büntetések és intézkedések, a Be.-ben meghatározott szabadságelvonással járó kényszerintézkedések (a továbbiakban: büntetések és intézkedések) végrehajtására, valamint az utógondozásra terjedne ki. Ennek alapján a szabályozásnak a Btk.-val és a Be.-vel teljes összhangban kell állnia. A bv. törvénynek is elő kell segítenie a büntetés céljának megvalósulását.

Az új Bv. törvény alapelveiben tükröződniük kell az alkotmányos jogoknak és alapelveknek, valamint a nemzetközi egyezményekben deklarált büntetés-végrehajtási alapelveknek.

A büntetések és az intézkedések végrehajtásának alapvető szabályait, a végrehajtás rendjét és módját, a büntető felelősségre vonás hatálya alatt álló személy (elkövető), valamint a büntetéseket és az intézkedéseket foganatosító szervek jogait és kötelességeit *törvényi szinten kell szabályozni*. Az elkövető a büntetést, illetve az intézkedést foganatosító szervvel, a végrehajtást illetően *büntetés-végrehajtási jogviszonyba kerül*, közöttük minden érintkezés csak e jogviszony keretében, a jog által szabályozottan történhet.

Az új Bv. törvénynek a büntetések és az intézkedések végrehajtásának terén, a jelenleginél markánsabban *érvényesítenie*

kell a hatalmi ágak megosztásának alkotmányos alapelvét. Ennek szellemében koncepcionális jelleggel deklarálnia kell, hogy a büntetések és az intézkedések végrehajtása alapvetően a végrehajtó hatalmi ág kompetenciája, azaz állami igazgatási feladat, abban a bíróság csak az elengedhetetlenül szükséges mértékben vehet részt.

Az egyes büntetéseket és intézkedéseket a büntetés-végrehajtási szervezet, a rendőrség, a javítóintézetek és a hivatásos pártfogók hajtják végre. A végrehajtásban más állami szervek, az önkormányzatok, társadalmi szervezetek, egyházak, karitatív szervek, alapítványok és magánszemélyek közreműködhetnek.

A büntetések és az intézkedések végrehajtása felett – törvényben meghatározottak szerint – az ügyészség törvényességi felügyeletet gyakorol és társadalmi ellenőrzés érvényesülhet.

A szabadságvesztés végrehajtása

A büntetések és az intézkedések közül az elítélt életébe a legjelentősebb beavatkozást a szabadságvesztés jelenti, amely meghatározott időre és mértékben elszigeteli őt a társadalomtól. Ezáltal valósul meg a szabadságvesztés végrehajtásának feladata, az ítéletben és a törvényben meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a társadalom védelme. A szabadságvesztés végrehajtásának azonban ez nem lehet célja, hanem annak szükségszerű eleme. A szabadságvesztés végrehajtásának nem pusztán erre kell irányulnia, hanem elő is kell segítenie az elítélt „visszatérését” a társadalomba. Ennek alapul vételével, a szabadságvesztés végrehajtásának célja, az új Bv. törvényben is, annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után beilleszkedjék a tár-

sadalomba és tartózkodjék újabb bűncselekményelkövetésétől. E cél eléréséhez a jelenleginél korszerűbb büntetés-végrehajtási alapelvek, hatékonyabb végrehajtási módszerek és eszközök szükségesek.

A büntető felelősségre vonás folyamatában az anyagi jognak, az eljárásjognak és a végrehajtási jognak szerves egységet kell alkotniuk, mindvégig egyaránt figyelemmel kell lenniük a „tettre” és a „tettesre” is. A végrehajtás szakaszában viszont a hangsúly a tettesre helyeződik, aki elkövette ugyan a bűncselekményt, de a cél éppen az, hogy újabbat ne kövessen el. Ennek szellemében a szabadságvesztés végrehajtásának vezérelvévé az elítélt társadalomba való visszavezetését kell tenni. Ezt pedig a leghatékonyabban csak egy minden elemében progresszív büntetés-végrehajtási rendszer képes biztosítani.

Az új Bv. törvényben a szabadságvesztés végrehajtásának kriminálpolitikai vezérelvévé, stratégiai célkitűzésévé a progresszivitást és a differenciálást kell tenni. A jogi szabályozás csak így képes úgy rövid, mint hosszú távon rugalmasan reagálni a bűnözés szerkezetében bekövetkező változásokra és csak ekként képes eleget tenni a társadalomba való visszavezetés célkitűzésének, továbbá csak így érvényesítheti a törvényben és az ítéletben meghatározott joghátrányt, valamint ekként szolgálhatja a társadalom védelmét.

A szabadságvesztés végrehajtásának alapelveit illetően, a jelenlegi alapelvek megtartása mellett, az új Bv. törvénybe be kell építeni a nemzetközileg elfogadott, a fejlett büntetés-végrehajtási rendszerrel rendelkező országokban meghonosodott, a progresszivitást elősegítő, korszerű büntetés-végrehajtási alapelveket. Úgy mint a normalizáció, a nyitottság, a felelősség, az

együtműködés és az individualizáció elveit.

Mindezen alapelvek segítik áthidalni, illetve csökkenteni a börtön, mint mesterséges környezet és a szabad élet közötti ellentmondásokat, ellensúlyozandó ezáltal a börtön káros hatásait és segítve az elítélt társadalomba való beilleszkedését.

A normalizáció elve értelmében a szabadságvesztés végrehajtása során az elítélt életkörülményeit, a börtönkörülmények között is, amennyire lehetséges, közelíteni kell a szabad élet körülményeihez, ezzel is ellensúlyozni kell a börtön káros hatásait.

A nyitottság elvének megfelelően az elítéltet csak a társadalomra való veszélyességének megfelelően szükséges mértékben szabad elszigetelni a társadalomtól, amely elsősorban fizikai elszigetelést jelent. Egyéb tekintetben a börtönnek nyitottnak kell lennie a társadalom felé.

Az elítélt részére biztosítani kell, hogy a büntetés céljával nem ellentétes kapcsolatokat tartson fenn és rendszeresen tájékozódhasson a „külvilág” eseményeiről.

A felelősség elve kifejezésre juttatja, hogy az elítélt nem tárgya, hanem alanya a szabadságvesztés végrehajtásának. Az elítélt szabadságvesztés alatti életét a végrehajtó szerveknek csak a szükséges mértékben szabad irányítaniuk. Segíteni kell az elítéltet abban, hogy a börtönbeli életének alakulásában és a szabadulása utáni társadalomba való beilleszkedéséhez történő felkészülésében kialakuljon a saját sorsa iránti felelősségérzete, maga is aktívan részt vegyen életének alakításában.

Az együtműködés elve szorosan kapcsolódik a felelősség elvéhez. A progresszív szellemű végrehajtást a leghatékonyabban az segíti elő, ha az elítélt szabadságvesztés alatti életét a vele történő együtt-

működéssel tervezik és alakítják. Az elítélttel való foglalkozás terén a kényszerlemeget háttérbe kell szorítani.

Az individualizáció elve érvényre juttatja, hogy a szabadságvesztést *differenciáltan és egyéniesítve* kell végrehajtani. A szabadságvesztés végrehajtásának rendjét úgy kell kialakítani, hogy a végrehajtás folyamát az elítélt egyéni körülményeinek figyelembevételével lehessen megszervezni. Ennek érdekében differenciált büntetés-végrehajtási rendszert kell kialakítani.

A szabadságvesztés végrehajtása során, a bírói ítélet alapján az elítélt és a büntetés-végrehajtási szervezet között *büntetés-végrehajtási jogviszony* keletkezik, amely - jellegét tekintve - hatalmi viszony, de nem jelentheti az elítélt jogfosztottságát, alárendeltségét és kiszolgáltatottságát. *Az elítélt a büntetés-végrehajtásnak nem tárgya, hanem alanya*, akit a szabadságvesztés végrehajtása alatt jogok illetnek meg és *kötelezettségek* terhelnek. A büntetés-végrehajtási szervezet – mint a jogviszony másik alanyát – szintén meghatározott jogok illetik meg és kötelezettségek terhelik, ezek érvényesítésével hajtja végre a szabadságvesztést. A szabadságvesztés végrehajtása folyamán különösen érvényesülnie kell annak az alapelvnek, hogy az elítélt és a büntetés-végrehajtási szervezet között minden érintkezés csak e jogviszony alapján, a jog által szabályozottan történhet.

Az elítélés tényéből fakadóan *az elítélt egyes állampolgári jogai szünetelnek, illetve korlátozottan érvényesülnek*, valamint *sajátos, büntetés-végrehajtási jogok és kötelezettségek alanyává válik*. Mindez azonban csak olyan mértékű lehet, amely a szabadságvesztés végrehajtásához feltétlenül szükséges.

A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt elveszti személyi szabadságát. Az állampolgári jogai és kötelességei annyiban szünetelnek, illetve korlátozottak, amennyiben erről az ítélet vagy törvény rendelkezik.

A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt azon jogainak is szünetelniük kellene, amelyekre az ítéletben meghatározott mellékbüntetések (a foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás és a kitiltás) kiterjednek. E rendelkezést amiatt lenne szükséges beiktatni az új Bv. törvénybe, mert a mellékbüntetések hatálya csak a szabadságvesztés végrehajtása után kezdődik, a büntetés céljával viszont ellentétes lenne, ha e jogokat az elítélt a szabadságvesztés végrehajtása alatt gyakorolhatná.

A büntetés-végrehajtási jogok körében szükséges meghatározni azokat az *alapvető jogokat*, amelyek minden végrehajtási fokozatban, minden elítéltet megilletnek. Ezeket a jogokat bármikor biztosítani kell, elvonni még biztonsági intézkedésként és fenytésként sem szabad. A jogok gyakorlásának módja viszont végrehajtási fokozatonként és a fokozatokon belül a szigorúbb vagy az enyhébb szabályok alkalmazásakor is változhat.

A progresszív végrehajtás szellemében, az alapvető jogokon túl a börtön és a fogház fokozatokban, valamint minden fokozaton belül az enyhébb szabályok alkalmazásakor *többletjogokat* is lehet biztosítani.

A Bv. törvényben szabályozni szükséges a jogok gyakorlásának módját, valamint a jogorvoslati lehetőségeket is. E téren koncepcionális változást jelent, hogy az elítélt az alapvető jogainak megsértése esetén keresettel fordulhatna a bírósághoz.

Az elítéltek részére csak olyan mértékben indokolt kötelezettségeket meghatá-

rozni, amennyiben azok a szabadságvesztés végrehajtásának rendjéhez feltétlenül szükségesek. *A kötelezettségek egy része aktív jellegű, az elítéltet valamilyen cselekvésre kötelezi, más része passzív, vagyis az elítélt azokat tűrni köteles.*

A progresszív végrehajtás vezérelvének a legmarkánsabban a szabadságvesztés végrehajtási rendjében kell érvényesülnie. A szabadságvesztés végrehajtásának rendeje teremti meg ugyanis a differenciált végrehajtás lehetőségeit. A szabadságvesztés végrehajtásának rendjét továbbra is a Btk-ban meghatározott végrehajtási fokozatokhoz igazodóan lehet szabályozni. A szabadságvesztést a bíróság által meghatározott fokozatban – fegyházban, börtönben, vagy fogházban – kell végrehajtani. A progresszivitást, vagyis az elítélt fokozatos fejlődésének, előrejutásának lehetőségeit akként lehet a legjobban elősegíteni, ha az egyes végrehajtási fokozatok között és a fokozatokon belül is kellő differenciáltság érvényesül, valamint az elítéltnek lehetősége van a differenciált rendszerben való előrehaladásra.

A végrehajtási fokozatokon belül általános szabályokat, szigorúbb szabályokat és enyhébb szabályokat lehetne kialakítani. Ezzel a rendszerrel – a három fokozatot alapul véve – kilenc végrehajtási módot lehet létrehozni. Mindez – a Btk.-ban meghatározott azon lehetőséget is figyelembe véve, hogy az elítélt a végrehajtás folyamán az ítéletben meghatározott végrehajtási fokozatból eggyel enyhébb, illetve súlyosabb fokozatba helyezhető – megfelelő alapokat teremthet ahhoz, hogy *az elítélt, kedvező magatartása esetén, fokozatosan enyhébb végrehajtási körülmények közé kerülhessen, ellenkező esetben pedig a megfelelő szigorat alkalmazhassák vele szemben.*

A felvázolt végrehajtási rendszer *differentiált zártságú és rezsimű büntetés-végrehajtási intézményrendszer kialakítására teremthet lehetőséget, amelyben szigorúan zárt, zárt, félig nyitott és nyitott büntetés-végrehajtási intézeteket lehet létrehozni*, illetve az egyes bv. intézeteken belül különböző zártságú részlegeket lehet kialakítani. A fegyház és a börtön szigorúbb szabályai megteremtik a szigorúan zárt bv. intézetek, illetve a zárt intézeteken belül a fokozott őrzés és felügyelet alatt álló részlegek kialakításának lehetőségét. A fegyház és a börtön fokozat általános szabályai a zárt bv. intézetek megteremtéséhez szükségesek. A fegyház fokozat enyhébb szabályai a félig nyitott, átmeneti típusú bv. intézetek, a börtön fokozat enyhébb szabályai, a fogház fokozat általános és enyhébb szabályai pedig a félig nyitott és nyitott bv. intézetek kialakítását teszik lehetővé. A fogház fokozat szigorúbb szabályai a félig nyitott, illetve nyitott bv. intézeteken belül zártabb végrehajtási részlegek létrehozásának lehetőségét biztosítják.

A szigorúbb, illetve az enyhébb szabályok alkalmazásáról, a törvényi feltételeknek megfelelően, *a bv. intézet saját hatáskörében dönthetne*, melynek során figyelembe kell vennie különösen az elítélt személyiségét, előéletét, életvitelét, családi körülményeit, kapcsolatait, a szabadságvesztés során tanúsított magatartását, a társadalomba való beilleszkedés érdekében kifejtett aktivitását, az elkövetett bűncselekményt és a szabadságvesztés tartamát. A bv. intézet döntése ellen az elítélt az általános panaszjog keretében jogorvoslással élhet.

Az elítélt szigorúbb szabályok alá helyezéséről, illetve annak megszüntetéséről a bv. intézet parancsnoka által vezetett bi-

zottság dönthetne, melyről határozatot kellene hozni. A szigorúbb szabályok alá helyezést csak addig lehetne fenntartani, amíg annak indokai fennállnak, fenntartásuk szükségességét meghatározott időközönként felül kellene vizsgálni.

A szabadságvesztés végrehajtása során, a büntetési idő törvényben meghatározott részének letöltésekor, a bv. intézet parancsnoka által vezetett bizottság megvizsgálja, hogy az elítélt *enyhébb szabályok alá helyezhető-e*. Az enyhébb szabályok alá az elítélt csak az általános szabályok alól helyezhető. Az elítélt enyhébb szabályok alkalmazása alá helyezését szükség esetén meg lehetne szüntetni. Az elítélt enyhébb szabályok alá helyezéséről, valamint annak megszüntetéséről is határozatot kellene hozni.

Ha az elítélten több szabadságvesztést kell végrehajtani, az enyhébb szabályok alá az egyes büntetések végrehajtási fokozatának és együttes tartamának figyelembevételével helyezhető.

Az új végrehajtási rendszerre tekintettel a fegyház és a börtön fokozatokban *az átmeneti csoport további fenntartása nem indokolt*, ugyanis az enyhébb szabályok alkalmazásával, illetve enyhébb végrehajtási fokozatba helyezéssel a jelenlegi átmeneti csoportba helyezés célja megvalósulhat.

A börtön és a fogház fokozatokban a jelenlegi enyhébb végrehajtási szabályok jogintézményének fenntartása szintén indokolatlan. Mindkét fokozatban az enyhébb szabályok alkalmazásával a progresszív végrehajtás biztosítható.

Az elítélten szemben a *kényszerítő eszközök alkalmazásának szabályait* a büntetés-végrehajtás szervezetéről szóló 1995. évi CVII. törvény tartalmazza. A szabadságvesztés végrehajtása során alkalmazha-

tó biztonsági intézkedéseket viszont csak miniszteri rendelet [(6/1996. (VII. 12.) IM rendelet)] szabályozza. E szabályokat – kisebb pontosításokkal – törvényi szintre kell emelni.

Az elítéltekkel való foglalkozás terén érvényesül a leghangsúlyozottabban a szabadságvesztés alapelvei közül a normalizáció, a nyitottság, a felelősség és az együttműködés elve. Az elítéltek részére lehetővé kell tenni, hogy szellemi és fizikai állapotukat fenntartsák, illetve fejlesszék. Ennek elősegítéséhez a büntetés-végrehajtási szerveknek törekedniük kell arra, hogy különféle foglalkoztatási programok széles skáláját biztosítsák, amelyek közül az elítélt a számára legmegfelelőbbekben vehet részt. Az elítéltekre *a velük való foglalkozást, a programokban való részvételt nem szabad rákényszeríteni, a velük való együttműködéssel ösztönözni kell őket arra, hogy önként és aktívan működjenek közre szabadságvesztés alatti életük alakításában. Mindezt úgy kell alakítani, hogy fejlődjék az elítélt önállósága és alakuljon ki felelősségérzetet saját sorsa iránt.*

A progresszív végrehajtást leginkább az segíti elő, ha az elítélt önként vállal olyan kötelezettségeket, amelyek segítik a társadalomba való beilleszkedését (pl. hiányzó iskolai végzettség megszerzése, szakképzésben való részvétel, gyógykezelésben, rehabilitációs kezelésben való részvétel), mindez egyúttal megfelelő előmeneteli lehetőségeket is teremthet számára a börtönbeli életének alakulásában.

A szabadságvesztés végrehajtásának progresszivitását csak az segítheti elő, ha az *elítélt előrehaladása nem automatizmusok útján történik, hanem az elítéltet önmagában a végrehajtási rendszer is ösztönzi a*

pozitív változásra. A fokozatosan elérhető kedvezmények ne alanyi jogként illessék meg az elítéltet, mert az nem serkenti aktivitásra, hanem az adható kedvezmények konkrét, értékelhető teljesítményekhez kötődjenek, ez a megoldás vezethet leginkább ahhoz, hogy az elítélt maga is változni akarjon. Ha ez nem így történik, akkor a progresszív végrehajtási rendszer nem érheti el a célját.

Az elítéltek részére *egyéni és csoportos foglalkozásokat, valamint különféle programokat* kell biztosítani.

Az elítélttel való egyéni foglalkozást személyes gondjainak megoldására, szociális gondozására, képzésére, művelődésére, személyiségének formálására irányuló, azt ösztönző, mindezzel a társadalomba történő beilleszkedését elősegítő tevékenységként kell végezni.

Az egyes végrehajtási fokozatok, valamint a fokozatokon belüli különböző végrehajtási szabályok keretei között *az elítéltek öntevékeny szervezetei* működhetnek. Az öntevékeny szervezetek elősegíthetik az elítéltek önállóságának és felelősségérzetének fejlesztését.

Az elítéltekkel való foglalkozás terén lehet a legnagyobb szerepe az úgynevezett „külső kapcsolatoknak”. E tevékenységben különféle szervezetek (börtönmissziók, karitatív szervek, közművelődési, oktatási, sport szervezetek, stb.), a környező lakosság és magánszemélyek vehetnek részt. Mindezzel biztosítani lehet, hogy a börtönök belső világa ne különüljön el élesen a társadalomtól, a pozitív kapcsolatok szélesedjenek és erősödjenek. Mindez jelentősen könnyítheti az elítéltek beilleszkedését a társadalomba. Az új törvényben nagyobb lehetőségeket kell biztosítani az ilyen pozitív külső kapcsolatokra.

Az elítéltek *jutalmazását és fegyelmezését* a szabadságvesztés végrehajtása olyan eszközeivé kell tenni, amelyekkel az elítéltet jobban ösztönözni lehet a fegyelmezett, jogkövető magatartásra, valamint kiemelkedő teljesítmények elérésére, befolyásolandó ezáltal személyiségének pozitív irányú változását.

A jutalmazások jelenlegi körét nem szükséges bővíteni, az új Bv. törvénynek viszont pontosabban és differenciáltabban kellene meghatároznia a leglényegesebb jutalmak, a kimaradás és az eltávozás engedélyezésének feltételeit.

A fenyítések jelenlegi rendszere nem biztosít megfelelően differenciált szankciókat, ezért bővíteni szükséges a fenyítési nemeket. A fenyítések körébe például új elemként kerülhetne be a megrovás, valamint a törvény meghatározhatná a feddés és a megrovás időbeli hatályát. Szintén új intézményként kerülhetne be a törvénybe a felfüggesztett magánelzárás fenyítés.

Az *elítéltek vallásgyakorlásának törvényi szintű szabályozása* alkotmányos jogaik gyakorlásának biztosítását jelenti. A vallásgyakorlás segíti az elítéltek személyiségének fejlődését, ezáltal nagyobb esélyt nyújthat számukra a társadalomba való beilleszkedéshez.

Az elítéltek vallásgyakorlását a Bv. tvrt módosító 1993. évi XXXII. törvény megfelelően szabályozza, az új Bv. törvénybe ezeket a szabályokat kell átvenni.

A szabadságvesztés végrehajtása során az elítéltet *megilleti a munkához való jog, ugyanakkor köteles is a kijelölt munkát elvégezni*. A munkáltatással hatékonyabban kell elősegíteni, hogy az elítélt testi és szellemi állapotát fenntartsa, illetve fejlessze, valamint szakmai ismereteket és gyakorlatosságot szerezzen, illetve azokat gyarapít-

sa. Az új Bv. törvénynek jobban biztosítania kell a munkavégzés ösztönző jellegét, az elítélt munkához való viszonyát, munkateljesítményét figyelembe kell venni előmenetelének elősegítésében.

Az elítéltek munkáltatásával összefüggő egyes garanciális jellegű rendelkezéseket jelenleg miniszteri rendelet tartalmazza. E szabályokat törvényi szintre szükséges emelni.

Az *elítéltekről való gondoskodás*, ennek keretében a bv. intézetben történő elhelyezésük, étellemezésük, anyagi és egészségügyi ellátásuk a büntetés-végrehajtási jogviszony egyik lényeges eleme. Az elítélt a szabadságvesztés tényéből fakadóan nem maga alakítja életkörülményeit, így élet-szükségeitől sem maga gondoskodik. Ebből adódóan a *büntetés-végrehajtási szervezet kötelezettsége* mindezen ellátások megszervezése és biztosítása. Ugyanakkor az elítéltnak joga van a megfelelően kulturált és egészséges elhelyezésre, étellemezésre, anyagi ellátásra, valamint egészségének védelmére és állapotának megfelelő egészségügyi ellátásra. Az elítélt elsősorban a büntetés-végrehajtási szervezet ezen szolgáltatásait veheti igénybe. Az ezen kívüli ellátás csak kivételesen, jogszabályban rögzített módon engedélyezhető.

Az ellátással kapcsolatos előírásokat jelenleg miniszteri rendelet szabályozza, ebből a garanciális jelentőségű rendelkezéseket törvényi szintre kell emelni.

Az elítéltek egészségügyi ellátásával kapcsolatos szabályokat – különösen a betegjogok korlátozását – az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvénnyel összhangba kell hozni.

Az új Bv. törvényben szabályozni szükséges az általánostól eltérő elítéltkategóriákra vonatkozó külön rendelkezéseket. Az



Európa Tanács ajánlásaiban is egyre nagyobb teret nyernek a speciális kategóriákkal kapcsolatos ajánlások. A különös szabályok meghatározásával a szabadságvesztés végrehajtását tovább lehet differenciálni, jobban lehet érvényesíteni az individualizáció elvét, vagyis az egyéniesített végrehajtást. E kategóriák körében külön szabályokat kell alkotni

– a személyiségzavarban szenvedő, a kábítószerfüggő, az alkoholbeteg,

– a kóros elmeállapotúvá vált, valamint a korlátozott beszámítási képességű,

– a HIV-pozitív, az AIDS-es és más fertőző betegségben szenvedő,

– a feltételes szabadságra bocsátásból kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt,

– a védelem alatt álló,

– a fokozott őrzés és felügyelet alatt álló,

– a szervezett bűncselekmények elkövetésében részt vevő,

– a nem magyar állampolgárságú,

– a közérdekű munkát és a pénzbüntetést szabadságvesztésre átváltoztatott büntetést töltő, valamint

– a kisgyermekes női elítéltek szabadságvesztése végrehajtásának sajátosságaival kapcsolatban. Külön kiemelendő, hogy az új Bv. törvényben azok az elítélt nők, akik a szabadságvesztés alatt szülik meg gyermeküket, lehetőséget kaphatnának arra, hogy a kijelölt bv. intézet e célra létrehozott részlegében gyermekükkel, annak hároméves koráig együtt maradhassanak.

A *fiatalkorúak szabadságvesztésének végrehajtásakor* nagyobb figyelmet kell fordítani az életkori sajátosságaikból fakadó eltérésekre. A rövidebb tartamú szabadságvesztésre ítélt fiatalkorúak a börtön és a fogház fokozatban is hamarabb helyezhetők

az enyhébb szabályok alá. A fiatalkorúak kapcsolattartásának gyakoriságát kedvezőbbé kell tenni. Mozgásigényeik kielégítésére lehetővé kell tenni, hogy hosszabb időt tölthessenek szabad levegőn. A javítóintézeti neveléshez hasonlóan kellene szabályozni, hogy a fiatalkorú elítélt általános iskolai tanulmányait a tanköteles koron túl is köteles legyen folytatni.

A szabadságvesztés végrehajtása során különös gondot kell fordítani a fiatalkorú nevelésére, oktatására, szakképzésére. Biztosítani kell, hogy hiányzó általános iskolai tanulmányait elvégezhesse, szakmunkás, illetve betanított munkás képzésben vegyen részt, valamint középfokú tanulmányokat folytasson.

Különös gondot kell fordítani a *gyógy-pedagógiai nevelésre szoruló, a személyiségzavarban szenvedő, az alkoholbeteg, a kábítószerfüggő fiatalkorúak* gyógyítására, sajátos nevelésére és oktatására. Az ilyen programokban a fiatalkorú köteles legyen részt venni. A fiatalkorú részére lehetőleg olyan munkát kell biztosítani, amely elősegíti szakképzését.

A fiatalkorúak szabadságvesztését a Btk. alapján a *fiatalkorúak bv. intézetében* kell végrehajtani. Az ezzel kapcsolatos jogi szabályozást úgy kell kialakítani, hogy a fiatalkorúak bv. intézetének minősülhessen a más bv. intézeten belül az e célra elkülönített részleg is, annak érdekében, hogy a fiatalkorúak részére az ország különböző területein több bv. intézetben lehessen elhelyezést biztosítani.

A közérdekű munka végrehajtása

A közérdekű munka végrehajtásának a jelenlegi szabályozás szerint *nincs igazán felelős szerve*. A Bv. tvr. a végrehajtásban

résztevők részére (bv. bíró, hivatásos pártfogó, munkáltató, ügyész) részfeladatokat határoz meg, de nincs olyan szerv, amely az egész végrehajtást koordinálja és felügyeli. A Bv. tvr. a hivatásos pártfogó részére ír elő ellenőrzési feladatokat, a 108/1979. (IK.8.) IM utasítás 2. §-a alapján a hivatásos pártfogó munkáját a csoportvezető bv. bíró felügyeli, ennek azonban a büntetés végrehajtásának egész folyamatára nincs meghatározó szerepe. Gyakorlatilag a végrehajtás hatékonysága aszerint alakul, ahogyan az egyes résztvevők a feladataikat külön-külön teljesítik. Ez a helyzet is közrejátszik abban, hogy a közérdekű munka igazából még nem honosodott meg a büntető szankciók között.

Az új Bv. törvényben szabályozni szükséges, hogy a közérdekű munka végrehajtásának felelős szerve legyen, amellyel az elítélt büntetés-végrehajtási jogviszonyba kerül. A végrehajtásért felelős szerv a megyéenként létrehozandó „megyei pártfogói hivatal” lehetne.

A büntetés végrehajtásában *kulcsszerepet kell biztosítani a hivatásos pártfogó részére, az eddigi szerepét növelni, feladatait bővíteni szükséges.* A végrehajtásért felelős szervezetnek pedig a büntetés végrehajtásának ellenőrzése mellett szervező és koordináló szerepet is be kell töltenie. Ezáltal lenne biztosítható a végrehajtás hatékonyságának növelése.

A közérdekű munka végrehajtásának jelenlegi szabályait az új bv. törvénybe kisebb bővítésekkel és pontosításokkal át lehetne venni. Az elítélt köteleseit a jelenlegi jogszabály nem tartalmazza, ezért szükséges szabályozni az alapvető kötelezettségeit. A büntetés végrehajtását jelentősen meggyorsíthatná, ha a hivatásos pártfogó közreműködésével a munkáltató és az elítélt közötti megállapodás alapján a

közérdekű munka végrehajtása a bv. bíró végzésének bevárása nélkül is megkezdhető lehetne.

A büntetés végrehajtását jelentősen meggyorsítaná az is, ha a büntetést kiszabó bíróság részére a bv. törvény meghatározná, hogy az ítélet kihirdetésekor oktassa ki az elítéltet a büntetés végrehajtásával kapcsolatos feladataira.

A közérdekű munka végrehajtásában jelentős gyakorlati segítséget jelentene, ha a bv. törvény az önkormányzatok, az intézmények, a közhasznú társaságok, a közüzemek, a munkaügyi központok részére kötelezettségként írná elő a végrehajtásban való közreműködést.

A pénzbüntetés végrehajtása

A pénzbüntetést a hatályos jogszabályok alapján *a megyei bíróság gazdasági hivatala hajtja végre.* A bíróság büntetés-végrehajtási feladataival szemben, e tekintetben alkotmányos aggályok merülnek fel. *Az alkotmányos megoldást az jelentené, ha az ítélkezési és a végrehajtási tevékenység teljesen kettéválna.* A bíróság szerepe a pénzbüntetés kiszabásakor megszűnne, a végrehajtás pedig a kormányzati szervekhez kerülne. A pénzbüntetés végrehajtását esetleg a büntetés-végrehajtási szervezet feladataként lehetne meghatározni.

A pénzbüntetés végrehajtásának törvényi szintű szabályait nem szükséges megváltoztatni, a részletes végrehajtási szabályokat alacsonyabb szintű jogszabályban lehet rendezni.

A pénzbüntetésből befolyó összegekből elkülönített „bűnmegelőzési és áldozatvédelmi alapot” lehetne létrehozni, amelyet a pártfogó felügyelet, az utógondozás finanszírozására, valamint a bűncselek-

mények áldozatai kárainak enyhítésére lehetne felhasználni.

A mellékbüntetések közül a pénzméltó büntetés végrehajtása a pénzbüntetéshez hasonlóan a büntetés-végrehajtási szervezet feladata lehetne.

Egyes intézkedések végrehajtása

A pártfogó felügyelet célja az új Bv. törvényben is az, hogy az elkövető ellenőrzésével és irányításával elősegítse annak megakadályozását, hogy ismételt bűncselekményt kövessen el, és segítséget nyújtson a társadalomba való beilleszkedéséhez, az ehhez szükséges szociális feltételek megteremtéséhez.

A pártfogó felügyelet végrehajtása jelenleg nem egységes szervezeti rendszer keretei között történik. A *felnttörűak* pártfogó felügyeletét a megyei bíróságokon működő hivatásos pártfogók, a *fiatalkorűak* pártfogó felügyeletét a megyei gyámhivatalok mellett működő hivatásos pártfogók, a *katonák* pártfogó felügyeletét pedig az arra kijelölt parancsnokok végzik. A végrehajtás felügyeletét a felnntörűak pártfogó felügyelete terén a bíróság, a fiatalkorűak pártfogó felügyeletét illetően a Szociális és Családügyi Minisztérium az Igazságügyi Minisztérium közreműködésével látja el.

A pártfogó felügyelet végrehajtásának hatékonyságával kapcsolatban, hosszabb ideje, komoly aggályok és kételyek merülnek fel. A jelenlegi körülmények között a pártfogó felügyelet a törvényben meghatározott kettős célját és rendeltetését, a felügyeletet és a támogatást, nem képes maradéktalanul elérni, illetve betölteni. Hiányosak és nem kielégítőek ugyanis a végrehajtás megszervezéséhez, irányításához és fel-

ügyeletéhez, valamint a pártfogolt segítéséhez és támogatásához szükséges szervezeti, személyi és tárgyi feltételek.

A pártfogó felügyelet hatékony végrehajtásához jelentős szervező tevékenység szükséges, amely idegen a bíróság szerepétől, ezért az intézkedés végrehajtásának továbbfejlesztéséhez alapvetően szükséges, hogy egységesen állami igazgatási feladat legyen.

A pártfogó felügyelet végrehajtásának továbbfejlesztéséhez két fő irányt szükséges meghatározni, az egyik a megfelelő szervezeti, személyi és irányítási feltételek, a másik pedig a szükséges tárgyi és szociális feltételek megteremtése.

A szervezeti, személyi és irányítási feltételek tekintetében két változat született. Az egyik változat szerint megosztott szervezeti modellként, a felnntörűak pártfogó felügyeletét a megyénként létrehozandó „pártfogói hivatalok” szervezetében működő hivatásos pártfogók, a fiatalkorűak pártfogó felügyeletét – a jelenlegi megoldás szerint – a megyei gyámhivatalok mellett működő hivatásos pártfogók, a katonák pártfogó felügyeletét pedig a kijelölt parancsnokok végeznék. A másik változat egységes szervezeti modellt jelent, amelyben a felnntörűak és a fiatalkorűak pártfogó felügyeletét egyaránt a megyei pártfogói hivatalok szervezetében működő hivatásos pártfogók végeznék. A katonák pártfogó felügyelete az első változat szerint történne. A megyei pártfogói hivatalokat az Igazságügyi Minisztérium felügyelné.

A pártfogó felügyelet végrehajtásához szükséges tárgyi és szociális feltétel- és eszközrendszer megteremtése nem jogalkotási feladat. A Bv. törvény annyiban segítheti e tevékenységet, hogy lehetővé teszi „közös-

ségi foglalkoztatók” és „közösségi szállások” létesítését és fenntartását.

A javítóintézeti nevelés végrehajtásának feladata a fiatalok nevelése, oktatása és szakmai képzése által annak elősegítése, hogy helyes irányban fejlődjenek és a társadalom hasznos tagjává váljenek.

A javítóintézeti nevelést a hatályos jogszabályok alapján a szociális és családjogi miniszter felügyelete és közvetlen irányítása alatt álló nevelőintézet végzi. Ez a megoldás a javítóintézeti nevelést alapvetően a gyermek- és ifjúságvédelem részének tekinti, ami nem kétséges ugyan, de megkérdőjelezhető, hogy a javítóintézetek irányítása és felügyelete így történjen, mivel a javítóintézeti nevelés a Btk-ban szabályzott büntető intézkedés, így ágazati feladatként az igazságügy-miniszter felügyelete alá kellene tartoznia.

Ennek szellemében két változatot dolgoztunk ki, az első változat a jelenlegi megoldást tartja fenn, a második változat szerint a javítóintézet az igazságügy-miniszter felügyelete és a Szociális és Családjogi Minisztérium szakmai irányítása alatt álló nevelőintézet. Ezt a megoldást az is erősíti, hogy a javítóintézetben a fiatalok az előzetes letartóztatásának végrehajtása is történik.

A javítóintézeti nevelés egyes garanciális jellegű szabályait jelenleg a 30/1997. (X.11.) NM rendelet tartalmazza, ezeket a rendelkezéseket törvényi szintre kell emelni.

Az előzetes letartóztatás

Az előzetes letartóztatás olyan büntetőeljárás kényszerintézkedés, amely a büntetőeljárás terheltjét személyes szabadsá-

gától megfosztja. Az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályozása tekintetében két álláspont alakult ki. Az egyik álláspont szerint az előzetes letartóztatás végrehajtására a szabadságvesztés végrehajtására vonatkozó szabályokat kell irányadónak tekinteni az előzetes letartóztatásra vonatkozó eltérésekkel. A másik álláspont abból indul ki, hogy az előzetes letartóztatás nem szabadságvesztés-büntetés ugyan, de mégis szabadságelvonással jár, így az előzetes letartóztatás végrehajtására az alapvető kérdésekben önálló szabályozást szükséges alkotni és a szabadságvesztés végrehajtásának egyes szabályait csak kiegészítő jelleggel lehetne alkalmazni.

Alternatív megoldást jelenthetne, ha a szabadságelvonással járó büntetőeljárás kényszerintézkedések végrehajtását külön önálló törvény vagy a büntetőeljárás törvény szabályozná. Erre a megoldásra egyes nyugat-európai országokban lehet példát találni.

Az előzetesen letartóztatott sajátos jogi helyzetben van, egyfelől a büntetőeljárás terheltje, másfelől egy zárt közösség (bv. intézet, rendőrségi fogda, katonai bv. intézet) tagja, a végrehajtást foganatosító szerv fogvatartottja. Egyúttal olyan személy, akinek a szabadság elvonása meghatározott állampolgári jogait és kötelességeit szünetelteti, illetve azok gyakorlását korlátozza. Emellett a fogvatartás tényéből fakadóan, a végrehajtást foganatosító szervvel, a fogvatartást illetően büntetés-végrehajtási jogviszonyba kerül, ami sajátos büntetés-végrehajtási jogok és kötelezettségek alanyává teszi.

Az előzetesen letartóztatott egyes állampolgári jogai és kötelezettségei szünetelnek, illetve módosulnak. Az előzetesen letartóztatott alapvetően az elítélre vonatkozó jogok

illetik meg és kötelezettségek terhelik, olyan eltérésekkel, hogy jogosult büntetőeljárás jogainak gyakorlására, gyakrabban jogosult kapcsolattartásra, a hozzátartozókon kívüli kapcsolattartáshoz a rendelkezési jogkör gyakorlójának (ügyész vagy bíró) engedélye is szükséges, munka végzésére nem jogosult és nem is köteles, munkát kérelmére végezhet.

Az előzetes letartóztatás végrehajtásának rendjét úgy szükséges kialakítani, hogy biztosítsa a büntetőeljárás eredményes lefolytatását, valamint a fogva tartó intézmény rendjét, ugyanakkor az előzetesen letartóztatottat csak a legszükségesebb mértékben vesse alá korlátozásoknak. Az előzetes letartóztatás végrehajtásakor – az ártatlanság vélelmét is szem előtt tartva – szükségképpen figyelembe kell venni, hogy az előzetesen letartóztatottal szemben a kényszerintézkedés elrendelésére milyen büncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt került sor. Emellett szükséges figyelembe venni különösen, az előzetesen letartóztatott személyiségét, előéletét, életvitelét, családi körülményeit, kapcsolatait és az előzetes letartóztatás során tanúsított magatartását is.

Az előzetesen letartóztatottal szemben alkalmazható korlátozásokat csak akként lehet a legszükségesebb mértékre csökkenteni, ha a felsoroltakra tekintettel differenciált végrehajtási rend kerül kialakításra. Ekkor lehet jobban érvényesíteni az egyéni-esített fogvatartás szempontjait. Például a súlyos büncselekmények elkövetésével vádolt, vagy a szervezett bűnözői csoportokhoz tartozó személyeket szigorúbb, illetve biztonságosabb, az enyhébb súlyú büncselekmények elkövetésének vádjával letartóztatottakat viszont enyhébb körülmények között lehetne fogva tartani.

Ezen elveknek megfelelően az új Bv. törvényben a fogvatartás rendjét általános szabályok és szigorúbb szabályok alkalmazásával lehetne kialakítani. Az általános szabályokon belül további differenciálás is lehetséges. Az új fogvatartási renddel jelentősen csökkenthetők lennének az előzetes letartóztatással járó hátrányok.

A nem jogerősen elítélt előzetesen letartóztatottak esetében az új Bv. törvény lehetővé tehetné, hogy kérelmükre a nem jogerős ítéletben meghatározott végrehajtási fokozatban, az elítéltekkel együtt legyenek elhelyezhetők és esetükben a szabadságvesztésre vonatkozó szabályokat lehessen alkalmazni. Természetesen a rendelkezési jogkör gyakorlójának utasításait továbbra is teljesíteni kell és a nem jogerősen elítélt az előzetes letartóztatás rendeltetésével ellentétes kedvezményekben nem részesülhet (pl. kimaradás, eltávozás). Ez a rendelkezés lehetővé teszi, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának folyamata hamarabb megkezdődjék, ami nyilvánvalóan a társadalomba való beilleszkedés folyamatának megkezdését jelenti.

Az előzetes letartóztatás végrehajtásának során is irányadónak kell tekinteni az elítéltekre vonatkozó különös végrehajtási szabályokat.

Az utógondozás

Az utógondozás célja az, hogy a szabadságvesztésből szabadultnak segítséget nyújtson a társadalomba beilleszkedéséhez és az ehhez szükséges szociális feltételek megteremtéséhez. Az utógondozást a hivatásos pártfogók végzik, amennyiben a hivatásos pártfogók tevékenységének szervezeti, személyi, irányítási, tárgyi és szociális feltételei fejlesztésre kerülnek,

az utógondozási tevékenységük is hatékonyabbá válik.



A bíróságnak a Bv. törvényben meghatározott feladatait a megyei (fővárosi) bíróságon működő *büntetés-végrehajtási bíró* látja el. A bv. bíró eljárásának szabályait az új Bv. törvényben nem szükséges jelentősen megváltoztatni. A bv. bíró eljárásának általános formája a *meghallgatás*, vannak azonban olyan típusú ügyek, amelyekben csak deklaratív jellegű végzést kell hozni, ilyen esetekben a végzés meghallgatás nélkül is meghozható lehetne. Az új Bv. törvény a bv. bíró számára utólagos eljárás lefolytatását is lehetővé tenné, ha utólag kiderül, hogy végzése jogszabálysértő volt.

Társadalmi ellenőrzés

A büntetések, az intézkedések, valamint a személyes szabadság korlátozásával járó kényszerintézkedések végrehajtásának törvényességi felügyeletét a Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény szabályozza. A törvényességi felügyelet ellátásának részletes szabályait az 1/1990. LÜ-utasítás tartalmazza. A legfőbb ügyészi utasítás több olyan, garanciális jelentőségű, rendelkezést is tartalmaz, amelyeket törvényi szinten szükséges szabályozni. Emellett törvényben kell meghatározni a felügyelt szervezetek az ügyészi tevékenységgel kapcsolatos kötelezettségeit és feladatait is.

Az új Bv. törvényben szabályozni szükséges a szabadságelvonással járó büntetések, intézkedések és kényszerintézkedések végrehajtásának társadalmi ellenőrzését is. Ezzel kapcsolatban jelen-

leg ilyen rendelkezések nincsenek, ez a körülmény is hozzájárult ahhoz, hogy az utóbbi években az e tevékenységet illetően bizonytalanság alakult ki. A törvényben szabályozni szükséges, hogy milyen társadalmi szervek, milyen feltételekkel végezhetnek ellenőrzési tevékenységet, mire irányulhat az ellenőrzés, az abban résztvevőknek milyen jogaik és kötelezettségeik vannak.

A társadalmi ellenőrzés a társadalmi szervek, valamint a büntetés-végrehajtási és a rendőri szervek között kötött együttműködési megállapodás keretében folytatható, amelyhez az illetékes miniszter előzetes hozzájárulása szükséges.

Összefoglalás

A büntetések és az intézkedések végrehajtásának a jelenlegi szabályozás szerint *nincs egységes szervezeti rendszere, valamint egységes irányítás és felügyelet sem valósul meg*, így a végrehajtásért való felelősség is szétaprózódik, illetve egyes szankciók esetében (pl. közérdekű munka, pártfogó felügyelet) csak áttételesen érvényesül.

A büntetések és az intézkedések egy részét a bíróság, illetve a bírósági szervezet hajtja végre, ez esetekben a végrehajtást a bíróság felügyeli, a többi szankciót kormányzati felügyelet alatt álló szervek hajtják végre, a hierarchiában érvényesülő irányítással és felügyelettel.

A bíróság végrehajtó szerepe több tekintetben is aggályosnak tekinthető. Az alkotmányossági szempontokat tekintve a bíróság feladata az ítélezés, más oldalról nézve *a bírósági szervezettől a szervező és koordináló tevékenység idegen*, márpedig a végrehajtáskor e tevékenységek nem nélkülözhetők.

A büntetések és az intézkedések végrehajtásának hatékonyságát minden lehetséges módon és eszközzel növelni kell. Ennek előfeltétele, hogy a végrehajtásban a meghatározó a végrehajtó hatalmi ág szerepe legyen. Ennek szellemében a leglényegesebb változtatások a közérdekű munka, a pénzbüntetés, a pénzmelékbüntetés, a pártfogó felügyelet, valamint az utógondozás tekintetében szükségesek.

Mindezek hatékonyabb végrehajtásához – a jelentős szervező és koordináló tevékenység igényére tekintettel – olyan megfelelően felkészült szervezetrendszer szükséges, amelyet csak a kormány képes működtetni.

A kormányzati szervezetrendszeren belül erősíteni szükséges az ágazati irányítás és felelősség elvét, a büntetések és az intézkedések végrehajtásának szervezését, koordinálását, irányítását és felügyeletét alapvetően igazságügyi ágazati feladatnak kell tekinteni. Ezáltal a szankciók végrehajtásának zöme az Igazságügyi Minisztérium felügyelete alá kerülne, biztosítandó ezzel az egységes irányítást és felügyeletet.

Az új Bv. törvény alapján a büntetések és az intézkedések végrehajtásának hatékonysága várhatóan növekedni fog. Az egységes felügyelet és irányítás, valamint szervezeti rendszer ehhez megfelelő jogszabályi alapokat teremt.

Csordás Sándor

Engedjék meg, hogy egy személyesnek látszó utalással közelítsek az elhangzottakhoz. Közel 18 éves büntetés-végrehajtási pályafutásom alatt többször át- és túlélője, illetve részese voltam a különböző koncepciók alakulásának. Most először tapasztalom, hogy a munkaanyagon nincsenek harsogó „Titkos” feliratú pecsétek, hogy a készülő dokumentum publikus és mindenki számára hozzáférhető. Ez a folyamat ténylegesen a szemünk előtt zajlik. Véleményem szerint élünk kell ezzel a lehetőséggel, hogy – a megfelelő bizottságok közbeiktatásával – elmondhatjuk a véleményünket, hogy alkotó kritikával hozzájárulhatunk a törvény kialakításához. Részemről – már így az első hallás után is – megfogalmazódott egy kritikai észrevétel. Személy szerint nagyon sajnálnám, ha a korábbi jogszabályok mintájára ebben a törvényben is mindössze egy fejezet foglalkozna a fiatalokú fogvatartottakkal. Véleményem szerint ez egy annyira összetett és sajátos terület, amit külön törvénnyel, de legalábbis a készülő törvényen belül egy részletesen kidolgozott fejezetegyüttessel lenne indokolt szabályozni. A szekció munkájának összegzéseként egyetlen gondolatot szeretnék kiemelni. Nagy örömmel töltött el, hogy professzor úr a büntetés-végrehajtási munkát szakmának nevezte. Meggyőződésem, hogy ez mindig is az volt, és remélem, hogy az is marad. Ha ezt a testületen belül lévők fogalmazzák meg, akkor – természetesen – ennek nem lenne ilyen súlya, hiszen gondolhatnák, hogy a „mündér becsülete” mondatja velünk. Talán sikerült bebizonyítanunk, hogy mint minden tisztességes szakmának, a miénknek is hasznára válik a külső „átvilágítás”, a belső kritikai folyamat elemzés, valamint a jövőbeni tevékenységrendszer közös átgondolása. A hibák feltárásából és a veszélyforrások tudatosításából mindnyájan csak tanulhatunk.